

דף פד.

עין משפט ג.

ח"מ סימן א סעיף א

- א. בזמן הזה ^ב דנים הודאות, הלואות, כתובות, ירושות, מתנות ומזיק ממון חבירו, שהם דבר המצוי, ^ע ויש בו חיסרון כיס. א
- אין דנים דיני קנסות וכן דין חצי נזק דקנסא הוא, אבל חצי נזק צרורות שזה ממון דנים. א
- ב. דבר שאינו מצוי כגון חבלה של ^ב בהמה בחברתה, או מצוי אך אין בו חיסרון כיס כגון תשלומי כפל וארבעה וחמשה וקנסות, אין דנים. א
- ג. היזק דאש ובור י"א ^א דאין דנים וי"א שדנים. א

ס. כתוב בתורה "אלה המשפטים" אשר תשים לפניהם ודרשו חז"ל לפני אלהים הכתובים בפרשה דהיינו סמוכים, ואנו היום הדיוטות ע"כ אין דנים בזה"ז מן התורה אלא מכח שליחותם של הראשונים, ואין עושין שליחותם אלא בדבר ששכיח ויש בו חסרון כיס. והוא מגיטין פ"ח ע"ב, וקמא פ"ד ע"ב, וסנהדרין דף ג' ע"א, והודאות והלוואות היינו שמעידים שבפנינו הודה לו, או שמעידין שבפנינו הלואה לו, וה"ה בלא עדים לענין להשביעו שבועת היסת.

ובספר שער המשפט נסתפק אם קבלו עליהם דיינים לדון להם דינים אלו שאין דנים אותם בזמן הזה אי מהני הקבלה, כמו שמהני קיבלו עליהם קרוב או פסול כמובא בסימן כ"ב או שיש לחלק, וסיים וצ"ע לדינא.

ועוד הסתפק אם חייב המזיק בדיני קנסות לצאת י"ש או לא, ועיין בקצות בס"ק ד' דלא חייבו לצאת י"ש, דהדבר תלוי "באשר ירשיעון אלהים". אך בנתיבות בחידושים סי' ל"ח ס"ק ב' משמע דחייב לצאת י"ש, וכתב דאף דלא דנים מהני תפיסה ע"ש.

ע. כל זה בממון דבעינן חיסרון כיס אבל בשאר דברים הכל תלוי במצוי, וע"כ כופין על הגט בזה"ז מדין מצוי. וקבלת גירות כתב הסמ"ע דזה לא שכיח, וא"כ צ"ע איך דנים היום בקבלת גירות, וכתב אולי משום שזה דברים גדולים דנים כמש"כ הר"ן ע"ש, אך היום זה ודאי יותר שכיח ודנים, ועיין ברמב"ן ורשב"א דהעירו וכי אלימי בי"ד היום להתירו בבת ישראל, והודאות והלוואות שאני דהפקר בי"ד הפקר, וגט שאני דכל מקדש אדעתא דרבנן מקדש.

פ. היינו ע"י קרן, אבל בהיזק דשן ורגל מצוי הוא ודנים.

צ. לדעת הש"ך אין דנים שזה לא מצוי, אבל לדעת הקצות בס"ק ב' דנים בזה"ז גם אש ובור דלא בעינן מומחין בהם, וכמו שכתבו בתוס', ובספר פעמוני זהב להמלאך רפאל אנקאוה כתב להוכיח דלדעת מר"ן השו"ע בסי' תי' סעיף ל"ז דדנים.

עין משפט ד.

הו"מ סימן א פעיף ה

ה ט. כל הדברים שאין דנים בהם כיום, מ"מ ביד ביה"ד ק לנדות עד שיפייס לבעל הדין. וכן אם תפס שיעור הראוי ליטול ר אין מוציאין מידו, ומ"מ בעינן שיביא עדים שראוי לזכות במה שתפס, אם לא שתפס בלא עדים שאז נאמן במיגו שלא תפס.

הגה: י. כל מה שאין דנים היום דיני קנסות היינו בקנסות הכתובים בתורה, אבל בקנסות שקנסו חכמים דנים תמיד וגובין כי זו ש תקנתם.

דף פד :

עין משפט א.ב.ג.

הו"מ סימן א פעיף א

עין לעיל דף פד. עין משפט ג

ק. עד שיתן לו שיעור הראוי לו ואז מתירין לו אפילו לא נתפייס כ"כ הרמ"א, ועיין בסמ"ע ס"ק י"ח פלוגתא העיר שושן והסמ"ע אי מגדין על כפל וד' וה', ומ"מ אי תפס אין מוציאין מידו אבל בסי' שמ"ח בסמ"ע ס"ק י"א כתב שלדעת מר"ן כדעת הרמ"ה דלא מהני תפיסה לענין ד' וה', ובספר פעמוני זהב (אנקאווה) כתב דהכי נהוג.

ר. אך אין שמין לו לפני שיתפוס, רק אם תפס אין מוציאין ושמין לו. וכתב בגליון רע"א שנעשה ממונו בתפס וע"כ גם אם חזר המזיק ותפס ממנו בחזרה לא מהני, אבל בנתיבות בס"ק י"ב חולק וסובר דמהני שוב תפיסת המזיק. ע"ש. ואין לתפוס ע"י גוי כ"כ המהרש"ל. הביאו בנתיבות ס"ק י"א.

ועוד כתב הסמ"ע דלא מיפטר בהודאתו, אפי' הודה קודם שבאו עדים לבי"ד והוא מרמב"ן. ואם תפס בלא עדים נאמן במיגו דלא הד"ם או החזרתי, גם אם אין לו עדים שראוי לו לתפוס מה שתפס, כ"כ הסמ"ע בשם המהרש"ל ע"ש.

ואם מותר לתפוס לכתחילה צ"ע דאולי לפי דעה הראשונה בשו"ע סי' ד' אסור ע"י הכאה היות ולא יכול לברר בב"ד כי אין דנים קנסות, ולדעת המהרי"ק ברמ"א שם נראה דיהיה מותר אפי' ע"י הכאה ובפני עדים, אבל שלא בפני עדים ובלי הכאה מותר אם יודע ששלו הוא נוטל.

ותפיסה מיתומים לא מהני כלל כ"כ הנתיבות ס"ק י"ב.

ש. מרדכי סוף פרק השולח, וכמו שיתבאר בסי' ב'.

עין משפט ד.ה.ו.ז.

הו"מ סימן א סעיף ב

ב. ד. אדם שחבל בחבירו דנים ומגבין רק **ת** שבת וריפוי בלבד, וי"א **א** דאין דנים אבל נוהגים לקנוס החובל בחבירו עד שיפייס **ב** הנחבל.

עין משפט זז.

הו"מ סימן א סעיף ג

ג. ה. היזק בהמה באדם ע"י קרן דבר שאינו מצוי הוא, אבל בשן ורגל בבהמה מצוי הוא ודנים, הואיל ומועדת להם. אבל אדם שהזיק בהמה שמשלם נזק שלם דנים.

הגה: ו. גנב או גזל מחבירו **ג** דנים אותו ומגבין הקרן בלבד, **ד** וי"א דוקא בכופר בפקדון דשכיח אבל גזילה ממש אין מצוי ואין דנים אלא א"כ הגזילה בעין.

ת. רמב"ם פ' ד' הלכה ט' ועיין בכ"מ שם. ממסקנת הגמ' בב"ק פ"ד ע"ב ע"ש. אבל נזק וצער ופגם ובושת וכופר, אין מגבין.

א. הרמ"א בשם הטור מהרא"ש. ובשו"ת יביע אומר ח"ט חו"מ סי' ה' העלה דלדעת מרן דנים שבת וריפוי ואין המוחזק יכול לומר קים לי כהרמ"א. ושם דן בענין אחד שהסיע חבירו במכונית והנהג נרדם וכתוצאה מזה עשה תאונה והוזק חבירו שחייב בריפוי ושבת ואין בזה דין גרמא ולא אונס אלא פשיעה עיי"ש.

ב. וכתב הסמ"ע דגם דמי ריפוי כולל הרמ"א בדמי הפיוס.

ג. והמשנה שמצריכה מומחין איירי בגזילות ע"י חבלות כ"כ התוס' והכ"מ.

ד. דעה ראשונה היא דעת השו"ע, והי"א הוא הנימוקי יוסף בפ' החובל.